Otázka: Soukromé právo

Předmět: Právo, Společenské vědy

Přidal(a): Eli

Souhrn právních norem vydaných a uznávaných státem, které jsou pro společnost závazné a státem vynutitelné (etické nejsou vynutitelné – morálka) **–** každý stát má svoje, mění se s vládou

Je jedním z nejvýznamnějších prostředků stabilizace sociálních vztahů

Vzniká současně se státem a upravuje zájmy vládnoucí části společnosti

Právo dělíme:

- **pozitivní** – soubor pravidel chování uznávaná a zaručena státem
- **přirozená** – univerzálně uznávané principy chování, které nezávisí na existenci státu
    - má původ v člověku samém, přírodě nebo Bohu

Právo členíme

- **subjektivní** – je to to na co má každý jedinec právo (právo fyzických a práv. osob)
- **objektivní** – souhrn právních norem, předpisů, vyhlášek, nařízení, zákonů
    - písemné vyjádření subjektivního práva (právní řád státu)
- právo z hlediska zájmu státu nebo jednotlivce
    - **veřejné** – upravuje vztah mezi státem (představitelem moci) a občany

    - **soukromé** – spočívá v principu rovnosti účastníků právních vztahů (občané stojí proti sobě)

- **hmotné** – obsahuje normy, které vymezují subjektivní právo (právní předpisy)
- **procesní** – způsoby jak hmotné právo vynutit nebo uplatnit (sankce, postupy při porušení zákona)

SOUKROMÉ PRÁVO – *rovnost a nezávislost subjektů (upravuje vztahy na základě rovnosti)*

- rodinné právo – normy, které upravují vztahy mezi manžely – OBČANSKÝ ZÁKONÍK
- pracovní právo – právní normy, upravující právní vztahy mezi zaměstnancem, zaměstnavatelem a odbory
    - ZÁKONÍK PRÁCE (veřejné + soukromé)
- obchodní právo – upravuje postavení obchodníků – OBCHODNÍ ZÁKONÍK
- občanské právo

OBČANSKÉ PRÁVO

- upravuje vzájemné vztahy mezi subjekty občansko-právních vztahů
- pramenem – OBČANSKÝ ZÁKONÍK, Listina základních práv a svobod, Ústava
- základní odvětví právního řádu ČR, řadíme ho k soukromému právu
- hlavní jeho zásada je rovnost účastníků
    - hmotné – předmětem právo majetkové, na ochranu osobností, vztahy související s duševní činností člověka
    - procesní – soubor právních norem, které upravují civilní proces (postup soudců)

POJETÍ VĚCI A MAJETKU

- předmětem občanskoprávních vztahů jsou věci, práva a majetkové hodnoty
- v právním pojetí jsou věci pouze ohraničené, samostatné předměty, které mají majetkovou hodnotu

VĚCI HMOTNÉ – prostorově vymezené, lidskými smysly poznatelní a obklopují nás

- **věci movité** (přemístitelné) **a nemovité** (pozemek, budovy)
    - o všech nemovitostech evidence v katastrálních úřadech
- **věci spotřebitelné a opotřebitelné**
    - spotřebitelné věci mohou být využity jen jednou
    - opotřebitelné věci užitím nezanikají, ale postupně se opotřebují (auto)
- **věci zastupitelné** (hromadné) **a nezastupitelné** (individuálně určené)
    - hromadné se navzájem zastupují a jsou použitelné jen v určitém množství (obilí, mouka)
    - nezastupitelné věci jsou určeny jednotlivě (budova, stroj)
- **věci dělitelné a nedělitelné**
    - dělitelné – reálně se dají rozdělit, aniž by došlo k znehodnocení (pozemky)
    - ostatní věci jsou reálně nedělitelné a je-li nutné je právně rozdělit, vytvářejí se tvz. ideální podíly (dědické)

VĚCI NEHMOTNÉ – nemají hmotnou podstatu a nejsou zřetelně prostorově vymezené

- produktem myšlení; v prvotní podobě než se ztvární, existují jako nápad
- mají majetkovou hodnotu; dají se zpečetit pomocí licenčních smluv (ochranné známky)

VLASTNICKÉ PRÁVO

- nejvýznamnější věcné právo – zaručuje vlastníkovi oprávnění předmět svého vlastnictví držet, užívat a nakládat (disponovat) s ním
- má nejvyšší ústavní ochranu a zároveň musí respektovat vlastnictví jiného (sousedské právo)
- nabytí věci – koupí, darem, smlouvou, rozhodnutím státního orgánu, dědictví, vydržením
- nevzniká nalezením – povinnost vydat vlastníkovi nebo státnímu orgánu (1 rok, pak státu; ten kdo to našel 10%)
- vlastnictví podílové – podle podílu dělení podle toho, kdo kolik vložil
    - **SJM – společné jmění manželů (v případě rozvodu půl na půl)**

ZÁVAZKOVÉ PRÁVO = OBLIGAČNÍ

- vzniká z právních úkonů – zejména ze smluv
- upravuje vztahy, ve kterých je osoba oprávněna žádat splnění povinnosti od nějaké jiné konkrétní osoby
- věřitel (oprávněná osoba) – má právo na plnění (= pohledávka)
- dlužník (povinná osoba) – má povinnost plnit (= dluh)
- závazkové právní vztahy třídíme na vztahy výslovně upravené = pojmenované (smlouvy) a na výslovně neupravené = nepojmenované smlouvy (ústní)
- vznik závazků – smlouvou nebo jiným právním úkonem
- zánik závazků – závazky zajišťuje stát a je možné vymáhaní; závazek končí splněním
    - u závazků bývá ručitel, který svým písemným prohlášením ručí za splnění dluhu
    - dohoda o zániku závazku, uplynutím doby, smrtí dlužníka nebo věřitele, promlčením
- *druhy smluv:*
    - KUPNÍ SMLOUVA – prodávajícímu vznikne povinnost odevzdat kupujícímu předmět koupě, kupujícímu povinnost předmět koupě převzít a zaplatit za něj prodávajícímu dohodnutou cenu
    - DAROVACÍ SMLOUVA – dárce něco bezúplatně přenechá nebo slibuje obdarovanému, který dar nebo slib přijímá
    - SMLOUVA O DÍLO – ten, komu bylo dílo zadáno, se zavazuje objednateli, že jej za sjednanou cenu provede na své nebezpečí
    - SMLOUVA O PŮJČCE – věřitel zanechává za úplatu nebo bezúplatně dlužníkovi věci, dlužník se zavazuje, že je po uplynutí dohodnuté doby vrátí
    - smlouva o výpůjčce, nájemní smlouva, smlouva o úschově

DĚDICKÉ PRÁVO

- **souhrn právních norem, které upravují přechod práv a povinností zůstavitele (zemřelé fyzické osoby) na pozůstalé (dědice)**
- dědicem může být fyzická nebo právnická osoba nebo stát
- dědí se dvěma způsoby – ze závěti nebo ze zákona
    - zůstavitelem může být pouze fyzická osoba
    - závěť musí mít určité náležitosti
        - může být napsána vlastnoručně nebo notářem

        - musí být vlastní podpis a datum ověřené svědky
        - dědictví potvrzuje soud, dědické řízení provádí notář
        - pokud se dědic nepřihlásí => dědictví státu
    - **dědění ze zákona v 6 dědických skupinách**
        - skupina – rovným dílem dědí manžel/manželka a děti
        - skupina – rodiče zemřelého; 3. skupina – sourozenci zemřelého; 4 skupina – prarodiče....
    - nezletilí potomci musí sdělit tolik, kolik jim přizná zákon
    - zletilí alespoň polovina dědického podílu ze zákona, nejsou-li zmíněna v závěti
    - odúmrť státu – pokud nikdo nedědí ze zákona, ani ze závěti
    - **nepominutelní dědicové = potomci**
        - potomka lze za určitých okolností vydědit
            - neposkytne-li potřebnou pomoc zůstaviteli v nemoci; neprojevoval-li o zůstavitele opravdový zájem; byl-li odsouzen k odnětí svobody na jeden rok; vede-li nezřízený život

CIVILNÍ PRÁVO PROCESNÍ – *netýká se trestní činnosti*

- předpisy, které upravují postupy při řešení sporů (občanská soudní řízení)
- upravuje postup při rozhodnutí sporů v soukromo-právní oblasti
- dědické řízení, rozvod, vyživovací povinnost, pokuty, škody
- řízení je možné zahájit na návrh (v určitých zákonech i bez něho)
- z podané žaloby musí být patrno, kterému soudu je určena a čeho se týká (+datum, podpis)
- průběh řízení – přípravné jednání, vlastní jednání a dokazování
- soud rozhodne rozsudkem nebo usnesením; lze uplatnit prostředky (odvolání – 15 dnů)

RODINNÉ PRÁVO

- tvoří právní normy, které upravují manželství, vztahy mezi rodiči a dětmi a vztahy mezi manželi a dalšími blízkými příbuznými; vztahy při náhradní rodinné péči
- základním pramenem – **OBČANSKÝ ZÁKONÍK**
- patří do soukromého práva, ale státní orgány mohou zasahovat
- rodinou ve smyslu právním jsou manželé a jejich děti většinou žijící ve společné domácnosti

- taková forma rodinného soužití je základní společenská jednotka
- rodina může být i neúplná (úmrtím jednoho člena, bezdětným manželstvím, rozvodem)
- rodinný vztah trvá i tehdy, má-li jeden ze členů rodiny dočasný pobyt mimo domácnost
- právo definuje osobu blízkou – potomek, přímý předek, sourozenec, manžel
- vzájemná práva mezi rodiči a dětmi
    - rodičovská zodpovědnost a vyživovací povinnost
    - péče o zdraví, tělesný, citový, rozumový vývoj; zastupování dítěte, spravování jeho mění

MANŽELSTVÍ

- **právní vztah mezi mužem a ženou, založený zákonným způsobem**
- trvalé osobní i majetkové společenství muže a ženy
- jeho základním účelem je založení rodiny a výchovy dětí
- vznik manželství – svobodným, souhlasným prohlášením muže a ženy, že vstupují do manželství
- **prohlášení** se činí veřejně, slovním způsobem za účasti dvou svědků
    - **před orgánem státu** = občanský nebo civilní sňatek
    - **před orgánem státem registrované církve** = církevní sňatek
- **podmínky**
    - volba svého příjmení a svých dětí; souhlasné prohlášení
    - každé manželství zapsáno do matriky – úředně potvrzen (od 18, opačné pohlaví)
- **překážky k uzavření** – nelze uzavřít s ženatým mužem nebo vdanou ženou – **bigamie**; s osobou mladší 18 let – **překážka nezletilosti** (výjimka – lze povolit manželství osobě starší 16 let); s osobou zbavenou způsobilosti k právním úkonům – **překážka nezpůsobilosti**; s osobou postiženou duševní chorobou – **překážka duševní choroby**; mezi předky a potomky a mezi sourozenci – **překážka příbuzenství**
    - když se něco překročí – neplatné
- **práva a povinnosti mezi manželi**
    - vyživovací povinnost, povinnost vzájemně si pomáhat, právo navzájem se zastupovat v běžných záležitostech, právo zastupovat nezletilé děti
- **zánik manželství**
    - smrtí jednoho z manželů nebo prohlášením za mrtvou, rozvodem (při rozvodu soud rozhoduje o právech a povinnostech vůči nezletilým dětem)
- rodina prokreační – tu, kterou si vytvořím; orientační – ta, z které vycházím
- polygamie – polygynie, polyandrie

NÁHRADNÍ RODINNÁ PÉČE

- **OPATROVNICTVÍ** – soudem stanoveno při střetu zájmů rodičů a dítěte
    - opatrovník má právo a povinnosti v soudem vymezených záležitostech
    - opatrovníkem může být i sociální ochrana dětí
    - končí zletilostí
- **PORUČENSTVÍ** – stanoveno soudem, v případě smrti rodičů nebo v případě zbavení rodičovské zodpovědnosti
    - poručník může dítě vychovávat, zastupovat, spravovat jeho majetek
    - končí zletilostí
    - nemá k dítěti vyživovací povinnost
    - soud vymezí práva – péče o dítě; zastupování dítěte; správa jeho majetku
- **PĚSTOUNSKÁ PÉČE** – může být poskytována dětem, jejichž výchova od rodičů není zajištěna
    - pěstoun je fyzická osoba, která dostává os státu příspěvek na úhradu potřeb dítěti a odměnu za práci
    - pěstoun pečuje o dítě a vykonává povinnosti rodičů pouze v běžných záležitostech
    - rodiče nebyli zbaveni rodičovské zodpovědnosti; končí zletilostí
- **OSVOJENÍ** (adopce) – právně vytvořené nové rodinné pouto
    - vazba s původními rodiči zaniká, osvojitelé mají rodičovskou zodpovědnost
    - dítě dostává jejich jméno; nekončí zletilostí
    - prosté – zrušitelné; nezrušitelné – rodiče jsou zapsáni do matriky a rodného listu
- **ÚSTAVNÍ VÝCHOVA** – je užita v případě, že je výchova dítěte vážně ohrožena nebo narušena a není možné nalézt jiná výchovná opatření
    - nařízeno soudem, trvá do zletilosti dítěte
    - kojenecké ústavy (do 1 roku), dětské domovy (nekončí zletilostí)

PRACOVNÍ PRÁVO

- souhrn právních norem, které upravují pracovně právní vztahy mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem
- pramenem je ZÁKONÍK PRÁCE a LISTINA, o zaměstnanost v ČR pečuje Úřad práce
- občan se může dobrovolně rozhodnout pro zdroj obživy zákonným způsobem
    - úřad zprostředkovává uplatnění ve vhodném zaměstnání

    - zprostředkuje rekvalifikaci
    - zprostředkuje hmotné zabezpečení před nástupem do práce
- účastníci pracovně právních vztahů jsou zaměstnanci a zaměstnavatelé
- **zaměstnanec** – pouze fyzická osoba, která vykonává práci ro jiný subjekt
    - podmínkou je dosažení věku 15 let a ukončena povinná školní docházka
    - pro zaměstnání mladistvých (méně jak 18) musí být souhlas zákonného zástupce
- **zaměstnavatel** – fyzická nebo právnická osoba i stát; je to ten, pro něhož je práce konána
- cizinci mohou v ČR nastoupit do zaměstnání, mají-li povolení k pobytu a zaměstnání
- **pracovní poměr** – pracovní vztah mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem
    - **podle délky pracovní doby**
    - **pracovní poměr hlavní a vedlejší**
        - hlavní – práce je konána po státem stanovenou pracovní dobu 40 hod/týden
        - vedlejší – vykonáván po kratší dobu než je týdenní doba
    - **pracovní poměr na dobu určitou** – do té doby dokud nenastanou důvody k ukončení
    - **pracovní poměr na dobu určitou** – uvedena doba zaměstnání (většinou jeden rok)
- **pracovní poměr vzniká** – uzavřením pracovní smlouvy, jmenováním (den nástupu do funkce), volbou
- **pracovní smlouva** – na jejím základě vzniká pracovní poměr; uzavírá se písemně
    - měla by obsahovat – den nástupu do práce, místo výkonu práce, druh práce
    - + jména zaměstnance a zaměstnavatele, výška mzdy, podpis a datum
- **ukončení pracovního poměru**
    - **dohodou** – dohoda o rozvázání pracovního poměru
    - **výpovědí** – podána písemně, výpovědní lhůta trvá 2 měsíce
    - **okamžité zrušení pracovního poměru** – ze strany zaměstnavatele
    - **událostí** – uplynutí dohodnuté doby; skončení dohodnuté práce, úmrtím zaměstnavatele

ŽIVNOSTENSKÉ PRÁVO

- pramenem je živnostenský zákon a zákon o živnostenských úřadech
- **živnost** – soustavná činnost provozovaná fyzickou nebo právnickou osobou za účelem dosažení zisku na vlastní odpovědnost na základě živnostenského oprávnění
- **živnostenské oprávnění** (dřív živnostenský list) – opravňuje k vykonávání živnosti
- **koncese** – státní povolení k provozování živnosti (na dobu určitou)

- **živnostník** – provozovatel živnosti; fyzická osoba, která splňuje všeobecné podmínky k provozování živnosti (dosažení 18; způsobilost k právním úkonům; bezúhonnost; doklad o tom, že fyzická nemá vůči státu žádné nedoplatky)
- živnost může provozovat i právnická osoba, kterou zastupuje odpovědný zástupce, který splňuje všechny podmínky; jeden podnikatel může mít i více živností
- **druhy živnosti**
    - **podle předmětu podnikání** – obchodní, výrobní, poskytující služby
        - **obchodní** – cestovní kanceláře, ubytovací činnost, prodej zboží
        - **výrobní** – oprávnění k výrobě výrobku
        - **poskytující služby** – úpravy, opravy věcí, přepravy
    - **podle formy živnostenského oprávnění**
        - **ohlašovací živnosti** – mohou provozovat osoby, které obdrží živn. oprávnění
            - řemeslné – podmínka k provozování je odporná způsobilost, vyučení v oboru + praxe
            - vázané živnosti – odborná způsobilost získána jiným způsobem (kurzy)
            - volné živnosti – nemusíte dokladovat odbornou způsobilost
        - **koncesované živnosti** – osoby, které získají koncesní listinu
    - provozovna – prostor, v němž je živnost provozována
        - musí mít viditelně označenou firmu; musí dodržovat předpisy (hygienické zásady, ochrana ŽP, doklad o zakoupení původu zboží, musí vést účetnictví a být pojištěný
    - živnostenské oprávnění zaniká – smrtí podnikatele, zánikem právnické osoby, uplynutí doby